

Un pas spre normalitate: calcularea termenului de prescripție în acțiunile de tip follow-on. Recunoaștere a interpretării corecte a dreptului Uniunii de către echipa de litigii a Voinescu Lawyers

La finalul lunii decembrie, printr-o prima decizie salutară din perspectiva aplicării corecte a dreptului Uniunii Europene, Curtea de Apel București a casat o sentință a Tribunalului București, prin care prima instanță stabilise că o acțiune de tip follow-on¹ este prescrisă, calculând termenul de prescripție de la data publicării de către Comisia Europeană, pe website-ul propriu, a comunicatului privind emiterea deciziei de sancționare. Așadar, standardul impus persoanei prejudiciate de către Tribunalul București în această speță a fost extrem de ridicat, neprezentând relevanța din perspectiva calculării termenului de prescripție nici măcar data publicării deciziei Comisiei în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (denumit în continuare „JOUE”), care era ulterioară datei publicării comunicatului și, în mod evident, nici data definitivării respectivei decizii.

Decizia Curții de Apel București este cu atât mai interesantă cu cât, pe parcursul soluționării cererii de apel, Curtea a respins o cerere de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”) cu mai multe întrebări preliminare care vizau, *inter alia*, calcularea corectă, raportat și la normele dreptului Uniunii, a termenului de prescripție în cazul acțiunilor de tip follow-on.

Motivarea deciziei Curții de Apel București nu este încă disponibilă, însă soluția, *per se*, tinde la o aplicare corectă a *principiilor echivalenței și efectivității*² dreptului Uniunii Europene.

Din perspectiva calculării termenului de prescripție, ne apropiem de eliminarea unei vadiate inechități între reclamanții care își întemeiază o acțiune de tip follow-on doar pe normele dreptului național și reclamanții care își fundamentează pretențiile și pe normele dreptului Uniunii, care instituie un regim mai favorabil pentru reclamanți pe tărâm probator. Aceasta inechitate încalca în mod flagrant cele două principii ale dreptului Uniunii menționate anterior.

Astfel, în situația unei cereri de despăgubire fundamentată exclusiv pe normele dreptului național, o persoană prejudiciată prin săvârșirea unei fapte penale sau contravenționale ar trebui să dispună de un termen de prescripție calculat prin raportare la actul prin care este stabilită răspunderea penală sau contravențională a autorului faptei, termen în care să poată formula respectiva cerere. În esență, prescripția dreptului la acțiune ar începe să curgă numai de la data la care cel pagubit a cunoscut (sau trebuia să cunoască) paguba și pe cel care răspunde de ea, deci, de la data când exista elemente suficiente pentru ca titularul dreptului la acțiune să aibă convingerea că poate acționa cu succes, fără a exista un risc major în câștigarea procesului³.

În schimb, în cazul acțiunilor de tip follow-on care se întemeiază pe normele dreptului Uniunii (inclusiv pe normele interne de transpunere a directivelor), se impune într-o manieră nejustificată un tratament diferențiat pentru reclamânți. În esență, aceștia sunt obligați să acționeze într-un termen de prescripție calculat de la data publicării, pe website, a comunicatului Comisiei Europene privind emiterea deciziei de sancționare, chiar dacă publicarea deciziei Comisiei în JOUE se realizează mult mai târziu și chiar dacă persoanele sancționate prin acea decizie o pot contesta, existând riscul invalidării deciziei.

Inechitatea este cu atât mai pregnantă la nivelul jurisprudenței instanțelor naționale dacă ne raportăm la faptul că România⁴ este unul dintre puținele state⁵ din Uniunea Europeană în care acțiunile de tip follow-on nu au putut fi soluționate pe fond, deoarece instanțele de judecată au respins în prima instanță cererile de chemare în judecată ale persoanelor prejudiciate fără a analiza fondul dreptului, prin admiterea unor excepții procesuale (*e.g.* prin admiterea excepției inadmisibilității ca urmare a declarării neconstituționalității extrinseci a OUG nr. 39/2017 sau prin admiterea excepției prescripției dreptului material la acțiune).

Prin urmare, în România nu s-a pronunțat până la momentul actual nicio soluție pe fondul dreptului pretins în litigiile de natură celor menționate anterior. Prin comparație, în Franța au fost soluționate până în prezent 22 de astfel de litigii, în Spania 16 și în Germania 10.

Pe de altă parte, pe lângă complexitatea specifică derivând din caracterul lor pluridisciplinar, acțiunile de tip follow-on întemeiate pe decizia Comisiei Europene au generat **o altă problemă de drept ce ar trebui să fie soluționată de CJUE: în ipoteza în care, ulterior formulării unei cereri în despăgubire de către persoanele prejudiciate printr-o faptă anticoncurențială sancționată printr-o decizie a Comisiei Europene, este declarată neconstituțională norma de transpunere a unei directive ce a constituit temeiul cererii în despăgubire, se poate recunoaște un efect direct orizontal al directivelor în perioada în care exista *vid legislativ* la nivel național asupra acestui aspect?**

În concret, în această categorie de spețe „neșansa” reclamânților a fost că, **ulterior înregistrării acțiunii în despăgubire, Curtea Constituțională a României a pronunțat decizia nr. 239/23 iulie 2020⁶** (denumită în continuare „Decizia 239/2020”), **prin care a constatat faptul că OUG nr. 39/2017⁷ (care a transpus Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014) este afectată de vicii extrinseci de neconstituționalitate**, respectiv de omisiunea de a solicita (și, implicit, de a obține) avizul Comitetului Economic și Social.

Prevalându-se de efectul Deciziei 239/2020, Tribunalul București, printr-o sentință pronunțată în data de 28.04.2021 într-un dosar distinct de cel soluționat recent de Curtea de Apel București, a admis excepția

inadmisibilității unei astfel de acțiuni în pretenții (acțiune follow-on).

Însa în această situație specifică, în aprecierea noastră, cu titlu de excepție față de regula stabilită de CJUE privind lipsa efectului direct orizontal al directivelor⁸, s-ar putea fundamenta faptul că directivele se aplică direct și litigiilor dintre particulari, adică au efect direct orizontal, pentru că altfel s-ar ajunge la situația în care normele dreptului Uniunii nu ar fi aplicate. **Suntem așadar într-un context în care sesizarea CJUE cu o întrebare preliminară care să extindă efectul direct al directivelor și în litigiile dintre particulari în situația specifică menționată anterior, este necesară.**

Remediul teoretic pe care îl are la dispoziție persoana pagubită în ipoteza în care nu s-ar aplica nici directiva și nici norma de transpunere constă în formularea unei acțiuni împotriva statului român pentru prejudiciul generat de netranspunerea în termen sau netranspunerea conformă a directivei. Subliniem însă caracterul teoretic al acestui remediu întrucât într-o asemenea ipoteză repararea efectivă a prejudiciului produs persoanei prejudiciate se va realiza într-un orizont de timp extrem de larg, accesul efectiv la justiție al reclamantului fiind golit de orice substanță.

De asemenea, problematica aplicării corecte a normelor dreptului Uniunii în contextul existenței unei decizii a Curții Constituționale care are un impact asupra cadrului normativ european aplicabil într-un dosar, este cu atât mai actuală cu cât CJUE a publicat în data de 21.12.2021 o decizie în *cauzele conexate C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19*, prin care a statuat după cum urmează:

„(...) principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul savârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele considera, în lumina unei hotărâri a Curții, că aceasta jurisprudență este contrară articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE sau articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928⁹.”

În cadrul litigiului recent soluționat de Curtea de Apel București sub aspectul prescripției, raționamentul avocaților din cadrul Voinescu Lawyers (care au reprezentat persoana prejudiciată în acest dosar) privind aplicarea dreptului național în corelație cu dreptul Uniunii a fost validat de avocatul general¹⁰ al CJUE, care, în cauza C-267/20¹¹, a trasat câteva reguli de principiu în materie de prescripție. Aceste principii conturate de avocatul general al CJUE fuseseră anterior prezentate de avocații **Voinescu Lawyers** în cuprinsul cererii de apel formulate în dosarul Curții de Apel București. Argumentația avocatului general a reprezentat așadar o recunoaștere a interpretării corecte a dreptului Uniunii de către echipa de litigii a **Voinescu Lawyers**, care a asigurat reprezentarea apelantului în acest dosar. Echipa a fost coordonată de **Timeea Ciudin** (*Partner*) și a inclus avocați cu experiență în litigii având o componentă de drept european, precum **Raluca Costache** (*Senior Associate*) și **Madalina Pricop** (*Associate*).

1. Acțiune ce are ca obiect obligarea unor entități sancționate printr-o decizie a Comisiei Europene la plata de

despagubiri pentru repararea prejudiciilor cauzate de faptele anticoncurențiale la care au participat în mod activ.

2. Considerentul Nr. 43 din Hotărârea CJUE Pronunțată În Cauza C-637/17 (Cogeco Communications Inc. Împotriva Sport Tv Portugal Sa, Controlinveste-Sgps Sa, Nos-Sgps Sa): *„Astfel, normele aplicabile acțiunilor care urmaresc sa asigure apararea drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul efectului direct al dreptului uniunii nu trebuie sa fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile acțiunilor similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și nu trebuie sa faca practic imposibila sau excesiv de dificila exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridica a Uniunii (principiul efectivității) (Hotărârea din 5 Iunie 2014, Kone Și Alții, C-557/12, Eu:C:2014:1317, punctul 25).”*

3. *Tratat de prescripție extinctiva*, Marian Nicolae, ed. Universul Juridic, București, 2010, pag. 603.

4. *Revista Concurrences, Legal Practices* 1 Concurrences N° 3-2021, p. 235.

5. Împreuna cu Republica Ceha, Lituania, Norvegia, Slovacia și Suedia, conform revistei *Concurrences, Legal Practices*, Concurrences N° 3-2021, p. 235-236.

6. Decizia nr. 239/2020 referitoare la admiterea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 39/2017 privind acțiunile în despagubire în cazurile de încălcare a dispozițiilor legislației în materie de concurență, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996, precum și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 39/2017.

7. Ordonanța de urgență nr. 39/2017 privind acțiunile în despagubire în cazurile de încălcare a dispozițiilor legislației în materie de concurență, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996

8. Cauza C-91/92 Paola Faccini Dori și Recreb Srl, Cauza C-152/84 M. H. Marshall împotriva Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Teaching).

9. Paragraful 262 din decizia CJUE pronunțată în cauzele conexate C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19.

10. Domnul Athanasios Rantos.

11. Cauza C-267/30, AB Volvo, DAF Trucks NV împotriva RM.